

EEN BETER SCHRIJFPRODUCT DANKZIJ ZELFSTUREND WERK

Katrien Durnez & Fransien Vandermeersch

1 Inleiding

Nogal wat leraren Nederlands klagen over correctielast bij hun opdracht. Zelfs bij leerlingen van de derde graad komen nog altijd veel basisfouten voor die blijkbaar hardnekkig blijven hangen ondanks de vele schrijftips van collega's in de voorgaande jaren.

Tijdens de conferentie toonden we aan hoe we de schrijfproducten van de leerlingen onderweg aanzienlijk kunnen verbeteren door de schrijvers zelf meer verantwoordelijkheid te geven tijdens het schrijfproces.

Een succesopdracht start bij de nauwkeurige formulering van de taalkaak waar de leraar meteen beoordelingscriteria bij bedenkt. Wat moet de leerling bij het maken van deze taak allemaal kunnen? Deze criteria krijgen vorm in een commentaarformulier dat per opdracht andere concretisering krijgt. Leerlingen leren met deze checklisten omgaan zowel onderweg (al schrijvende) als op het einde van de rit (als evalueatie). Op deze manier sturen leerlingen zichzelf bij voor ze de definitieve versie aan de leraar afleveren.

Naast het werken met commentaarformulieren merken we ook dat leerlingen beter werk leveren als ze in overleg met elkaar (in duo's of in groep) een tekst schrijven waarbij ze elkaars ideeën en formuleringen bijsturen.

We beperken ons hier tot enkele voorbeelden zakelijk schrijven. Tijdens de conferentie lieten we ook zien hoe vormen van zakelijk schrijven dienst doen bij het uitbouwen van literaire competentie.

2 Alineagebruik

Opdracht 1: Maak je tekst leesbaarder door alineagebruik.

- . Laat tussen elke alinea twee witregels.
- . Schrijf boven elke alinea de vraag die in de alinea beantwoord wordt.

Sommige mensen liggen elke nacht uren rusteloos te wentelen in bed. Ze voelen zich doodmoe maar kunnen de slaap niet vatten. Andere mensen vallen 's avonds meteen als een blok in een diepe slaap. Na een paar uur zijn ze echter weer klaarwakker en dan geraken ze maar niet opnieuw in slaap. Al deze mensen gaan elke avond naar bed met de vrees nog eens een nacht slecht te slapen. De gedachte 's morgens niet uitgeslapen te kunnen opstaan om weer eens

een dag slecht te functioneren maakt hen nog rustelozer. Voor al deze mensen is nachtrust een nachtmerrie geworden. Slapeloosheid wordt veroorzaakt door verschillende factoren. Een eerste oorzaak vormen te zware maaltijden voor het slapengaan. Alcohol, cola en koffie zijn een tweede oorzaak. Sommige mensen kijken ook te lang naar onrustige tv-programma's of zitten vele uren voor hun pc. Anderen hebben last van stress of leiden een onregelmatig leven door het ploegenstelsel. Ook de temperatuur in de slaapkamer en de verkeerde keuze wat betreft matras en dekens kunnen slapeloosheid veroorzaken. Bij de meeste mensen kan het euvel gemakkelijk voorkomen worden: aangepaste voeding voor het slapengaan, leven volgens een vast patroon met genoeg beweging en ontspanning, zorg voor aangepaste accommodatie in de slaapkamer en de zorgen van het werk scheiden van het privé-leven. Wie ondanks al deze voorzorgen toch blijft last hebben van slapeloosheid heeft behoefte aan meer professionele hulp. Voor bekende en minder bekende huis-, tuin- en keukenmiddeltjes kun je terecht in een natuurvoedingswinkel. Je vindt er kussentjes met hopbellen voor onder je hoofdkussen, valeriancapsules, thee van meidoorn, passiebloem en klaproos, honing voor in een kop hete melk... En als deze middelen niet helpen kun je beter eens langs gaan bij je huisdokter die je misschien een slaapmiddel voorschrijft of je doorverwijst naar een slaapkliniek.

Opdracht 2: Schrijf nu op dezelfde manier een tekst over een allergie.

- . Ga uit van je basisvragen.
- . Beantwoord elke vraag met een uitgeschreven tekst.
- . Controleer je eerste tekst aan de hand van onderstaande checklist.

Checklist criteria <i>alinea</i> gebruik	ja	nee
<p><i>Correctheid</i></p> <p>1 Vind je in elke alinea het antwoord op de bovenstaande vraag?</p> <p>2 Is de woordkeuze correct?</p> <p>3 Heb je spellingcontrole toegepast?</p>		
<p><i>Duidelijkheid</i></p> <p>1 Staan de kopjes (en de alinea's) in de juiste volgorde?</p> <p>2 Hangen de zinnen helder aan elkaar?</p>		
<p><i>Aantrekkelijkheid</i></p> <p>1 Is er voldoende afwisseling in zinsbouw?</p> <p>2 Is er woordvariatie?</p>		
<p><i>Gepastheid</i></p> <p>1 Gebruik je consequent de algemene je-vorm?</p>		

3 Brief of mail om informatie

Info vragen via een klassieke brief

Situatie

Filip schrijft in het kader van zijn GIP/eindwerk (thema: drugs) een brief om informatie. Hij kreeg van zijn vriend enkele namen en adressen van hulpverleners. Onderstaande brief stuurt hij naar de heer Wim Vandamme, hoofdverantwoordelijke van het JAC in Waregem.

OPDRACHT 1:

Lees de brief met een kritisch oog.
Beantwoord onderstaande vier vragen zo gedetailleerd mogelijk.
Zorg voor ten minste twee opmerkingen per vraag.
Werk in duo's.
Je krijgt zeven minuten om de opdracht af te werken.

- Is de brief duidelijk?
- Is de brief gepast?
- Is de brief correct?
- Is de brief aantrekkelijk?

Dag Wim

*Ik moet dit schooljaar een GTP maken over drugsgebruik bij jongeren. Kan ik bij U informatie krijgen over drugs?
Kan je mij alle informatie tegen eind september opsturen? Het kan eventueel ook afgehaalt worden op woensdag tss 2 en 4.
Bedankt op voorhand.*

*Filip de Slimme
657WB*

Opdracht 2: Schrijf nu zelf jouw brief om informatie.

Info vragen via e-mail

Tegenwoordig vervangen e-mails meer en meer brieven. Bij elektronische post gelden dezelfde criteria als bij de klassieke brieven.

Opdracht 1: Beoordeel de mail van Filip met dezelfde criteria.

- Is de mail **duidelijk**?
- Is de mail **gepast**?
- Is de mail **correct**?
- Is de mail **aantrekkelijk**?

Dag
Ik zoek info over drugs voor mijn GIP. Mail gerust terug als u iets heeft.
Dank
Filip :-)

Opdracht 2: Beoordeel ook de mail van Jacob Kras met dezelfde criteria.

Van: jacob kras [mailto:jkras@stu.let.leidenuniv.nl]
Verzonden: zaterdag 4 november 2000 20:56
Aan: dialect@sip.be
Onderwerp: attitude-onderzoek

Geachte vrouw/meneer,

Ik heb net U wepagina over het dialectproject gelezen. En ik was er heel blij mee. Want ik heb zoiets als onderwerp voor mijn afstudeerscriptie gekozen. Ik wil graag een attitude-onderzoek doen, die over de houding van leerlingen van middelbare scholen in Duitsland, Nederland en Vlaanderen t.o.v. het, engels, de standaardtaal en de regionale taalvariatie gaat. Daarvoor moet ik een enquête verzinnen, die ik aan zes scholen wil sturen.

Helaas is op uw internetpagina geen resultaats- of ervaringsbericht te vinden, maar ik wou graag weten, wat Uw ervaringen met de scholieren en het verzinnen van de enquetevragen zijn geweest. Verder zou ik graag willen vragen, of er misschien nog een literatuurlijst bestaat, waar ook daarna lijkende onderzoeken hun plaats hebben gevonden.

Bij voorbat hartelijk bedankt voor uw moeite,
met vriendelijke groet, Jacob Kras

Jacob Kras
Vijverstraat 11
2561 EN Den Haag
Nederland
jkras@stu.let.leinuniv.nl

4 Activerend verslag

Opdracht 1: vooraf

Leerlingen bezoeken een historisch gebouw, historische site, museum, tentoonstelling... en krijgen vanuit het vak Nederlands een opdracht mee.

Zoek in het gebouw, museum... een voorwerp, een afbeelding, een tekst, een inscenering die jou treft en die je blijvend wil onthouden. Maak een korte beschrijving van het voorwerp, de afbeelding..., neem eventueel een foto of maak een schets. Omschrijf waarom het voorwerp jou getroffen heeft. Bedenk ook een vraag die je aan de maker van het voorwerp... zou willen stellen.

Opdracht 2:

Naar aanleiding van het klassikale bezoek aan... schrijf je een verslag(je) bedoeld voor het schooltijdschrift. In je verslag informeer je de lezer en je probeert bovendien de lezer over te halen om het gebouw, de tentoonstelling... ook eens te bezoeken.

Je zorgt voor een tekst van ten minste vijf alinea's waaronder inleiding, midden en slot. Je verwerkt er de aantekeningen in die je maakte tijdens het bezoek. Je zorgt ook voor een illustratie met ondertitel (eigen foto, foto uit folder, eigen tekening...)

Je wordt beoordeeld op correctheid (taal en inhoud), nauwkeurigheid (taal en inhoud), aantrekkelijkheid (vormgeving, zinnen van maximaal 23 woorden), gepastheid (voor het schooltijdschrift).

Je gebruikt een woordenboek voor de controle van spelling en woordkeuze. Je gebruikt ook de spellingchecker. Topische vragen kunnen je helpen bij het verzamelen van 'inhoud': wie, wat, waar, wanneer, waaruit, hoe, waarvoor, waarom...

Opdracht 3:

In groepjes van vier wissel je je artikels uit. Op basis van de aandachtspunten die je vindt op het commentaarformulier beoordeel je elk apart het werk van een medeleerling.

1=slecht, 2=onvoldoende, 3= voldoende, 4= goed, 5=zeer goed

Opdracht 4:

Op basis van de vier verslagen werk je nu samen een definitief artikel uit. Je houdt uiteraard rekening met de gegeven commentaren.

Commentaarformulier verslag schoolkrant		
Commentaar door	Datum	
Tekst van	Datum	
Klas		
1 <i>Correctheid</i>		1 2 3 4 5
- Is de spelling correct?		
- Zijn de zinnen correct gebouwd? Hardop lezen helpt...		
- Is de gegeven informatie correct?		

<p>Suggestie voor verbetering ...</p>	
<p><i>2 Nauwkeurigheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Is het voorwerp... nauwkeurig beschreven zodat de lezer het zich kan voorstellen? <p>Suggestie voor verbetering ...</p>	<p>1 2 3 4 5</p>
<p><i>3 Aantrekkelijkheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Is de lay-out verzorgd? - Zijn de zinnen niet langer dan 23 woorden? - Is er variatie in woordgebruik en zinsbouw? - Heeft de tekst nieuwswaarde? <p>Suggestie voor verbetering ...</p>	<p>1 2 3 4 5</p>
<p><i>4 Gepastheid</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Werd er rekening gehouden met het lezerspubliek? <p>Suggestie voor verbetering ...</p>	<p>1 2 3 4 5</p>

5 Tot besluit

We zijn ervan overtuigd dat bovenstaande opdrachten heel herkenbaar zijn voor vele leraren. De vernieuwende elementen zitten o.a. in het durven schrijven in de klas zelf, individueel of in duo's, waar het kan met behulp van de pc. ICT is een uitstekend middel om het schrijven zelf beter te laten verlopen. De commentaarteksten en de zelfevaluatieschema's verhinderen leerlingen om kladversies aan leraren af te geven. Door het hanteren van tussenstappen in het schrijfproces bouwen we op een natuurlijke manier een schrijfportefeuille uit.

En de correctielast van de leraar? Die vermindert aanzienlijk doordat de schrijfoopdrachten anders geconcipieerd zijn. Soms heb je duo-opdrachten of groepswork. Bij courante fouten kan een klassikale verbetering volstaan. Het is verantwoord om een stukje tekst (uit eigen werk of uit werk van verschillende leerlingen samen) opnieuw te laten schrijven in plaats van de hele opdracht (waar dan weer nieuwe fouten in kunnen sluipen) te laten overpennen. In een toets kan de leraar met gerust geweten ook analoge schrijffouten laten corrigeren.

We hopen in elk geval dat we leerlingen kunnen laten zien dat goed schrijven niet enkel op talent berust, maar ook op vakmanschap, dat met een goed gevulde gereedschapskist keurig werk op kan leveren.